

Staben

Mötesanteckningar

Möte i arbetsgruppen för metod- och kvalitetsfrågor (MoK)

Datum och tid: 2024-08-27, 9.00 – 12.00

Medelvärdet, SCB:s lokal i Solna och digitalt

Närvarande:

Petra Sundlöf	Socialstyrelsen
Tharshini Thangavelu	Socialstyrelsen
Anders Grönvall	Jordbruksverket
Anders Sand	Skolverket
Peter Abrahamsson	Försäkringskassan
Anna Törneke	UKÄ
Pär Millstam	Arbetsmiljöverket
Jonas Dahlgren	SLU
Nasser Nuru Mahmud	Folkhälsomyndigheten
Henrik Pettersson	Trafikanalys
Niklas Notstrand	Energimyndigheten
Torbjörn Lindquist	Konjunkturinstitutet
Fredrik Lindström	Kulturanalys
Mia Kling	SCB
Jens Olin	SCB
Milica Petric-Notstrand	SCB

1. Inledning (Mia Kling och Jens Olin, SCB)

Mia och Jens hälsade alla välkomna och därefter hölls en kort presentationsrunda.

Dagordningen presenterades därefter.

2. Utvärdering av den officiella statistikens kvalitet, 2023; presentation och diskussion (Milica Petric, SCB)

De huvudsakliga resultat samt slutsatser presenterades. Det gjordes en återblick på de genomförda åtgärderna efter 2022 års utvärdering samtidigt som det presenterades 2023 års observationer och slutsatser. I årets rapport tydliggörs rekommendationer till SAM också. En koppling

i efterlevnad av 14 § i förordningen (2001:100) om krav på könsuppdelning av den officiella statistiken gjordes som en av medskick från presentationen för Regeringskansliet.

Noteringar från gruppdiskussionerna (diskussionsfrågor ses i bilaga 1)

Allmänna frågor:

- Flera SAM har uppmärksammat att det är få kvalitetsstudier som genomförs. Det finns en osäkerhet kring vad som räknas som en kvalitetsstudie jämfört med det kontinuerliga kvalitetsarbetet. Detta kan leda till att antalet genomförda kvalitetsstudier underskattas.
- Ett flertal SAM har också uppmärksammat att deras kvalitetsarbete har nått en hög nivå efter stora insatser. Jämförelser med tidigare år blir svårare när fokusområden på SAM och ändamål inom statistiken förändras, ofta på grund av nya förordningar eller krav. Utmaningen framöver är att behålla denna höga nivå.

Utbildning och kunskapshöjning:

- Flera SAM ser både möjligheter och utmaningar med att använda kunskapen från SOS-Q. Möjligheterna inkluderar att förbättra processer och att öka kunskapen om kvalitetskrav för nya medarbetare.
- Det finns en vilja hos vissa SAM att göra SCB:s utbildningar obligatoriska för medarbetare som arbetar med statistikansvar och att dessa utbildningar ska ha stöd från den egna myndigheten.
- Utmaningarna ligger dels i resursbegränsningar, speciellt för mindre myndigheter, dels i att öka antalet kvalitetsstudier.
- En utmaning är att formulera och implementera kvalitetskrav i linje med statistikens ändamål. En möjlighet är att lära av hur andra myndigheter prioriterar och hanterar sina kvalitetskriterier samt var de stöter på problem. Praktiska exempel från olika områden kan vara till stor hjälp för att fastställa kvalitetskrav som är möjliga att följa upp och utvärdera.

Självutvärdering och processer:

- Det diskuterades hur självutvärderingsprocessen kan förbättras för att bättre stödja ett cykliskt arbetssätt och förbättringsarbete. Det kan vara svårt att svara på hur processen ska förbättras men ett förslag är att anpassa utvärderingscykeln efter vad som passar produktionen bäst snarare än att strikt följa en årlig cykel. Att genomföra utvärderingar vid tidpunkter som är mest relevanta för den specifika produkten kan vara mest effektivt.
- SAM lyfter behov av specifika verktyg och resurser för att göra dessa utvärderingar mer effektiva och väl integrerade i statistikproduktionen.

Kvalitetsstudier, samarbete och erfarenhetsutbyte:

- Diskussionen kring vad som definierar en kvalitetsstudie och hur dessa ska formuleras var central. Kvalitetsstudierna är en viktig källa för att få en djupare förståelse för kvaliteten och vid behov vidta åtgärder. Det är viktigt att förstå vad en sådan studie bör innehålla. Exempel som togs upp inkluderar samarbeten mellan SAM inom områden som energi, byggnader och bostäder, där tillägg av nya områden som energi betraktas som en kvalitetsstudie.
- Det behövs fler resurser och kompetensutveckling för att öka antalet och bredden av kvalitetsstudier. Mindre SAM har svårt att hinna med allt och det finns en uppfattning att vissa kvalitetsstudier redan görs fast de formellt inte räknas som sådana.
- Förslag inkluderar samarbeten mellan olika SAM kring gemensamma metoder för exempelvis tidserieanalys och jämförbarhet/tillförlitlighet. Det föreslogs även att SAM som är närliggande m.a.p. ämnesområde eller storlek kan genomföra gemensamma kvalitetsstudier.
- Det finns ett gemensamt ansvar att fånga en riktig bild av hur verkligheten ser ut, särskilt när det gäller att gå från direktinsamling till att använda administrativa data. Samarbetet mellan SAM är viktigt men ofta svårt att samordna på grund av olika intressenters arbetsätt. Exempel på konkreta samarbeten och lyckade initiativ saknas men det påpekades att enkla, långsiktiga lösningar kan finnas i grunddata och integration inom ämnesområden som till exempel trafik och energi.

Framtida utmaningar och förbättringsmöjligheter:

- En stor utmaning är att behålla kvaliteten i den officiella statistiken trots ökande krav på tillgänglighet och detaljerade data. Detta kräver gemensamma IT-plattformar, harmonisering av begrepp och tillgänglighetsanpassning av statistiken samt en bättre samordning mellan SAM.
- Minskade svarsfrekvenser och behovet av nya datakällor som kan ersätta direktinsamling är också identifierade som stora framtida utmaningar. Det diskuterades om svarsplikt alltid är att föredra framför frivillighet. Detta är en pågående diskussion.

Sammanfattningsvis framkom det att även om stora framsteg har gjorts inom kvalitetsarbetet står SAM inför flera utmaningar, inklusive behovet av ytterligare resurser, ökat samarbete och en tydligare förståelse och definition av kvalitetsstudier. Dessa insatser är nödvändiga för att möta framtidens krav på statistikens kvalitet och tillgänglighet.

Se den bifogade presentationen också.

3. Uppdaterad målbild för den officiella statistiken; Presentationen och diskussion (Jens Olin, SCB)

Jens presenterade sammanställning av information med att uppdatera målbilden för den officiella statistiken från hittills genomfört arbete utifrån Workshopen med Rådet den 14 maj, chefsstatistikermötet och SAMposium den 29 maj. Presentationen görs efter målområde i målbilden.

Noteringar från diskussionerna:

- **Officiell statistik mot tillfällig statistik och SOS-stämpel** - Det diskuterades om möjligheten att kunna stämpla temporär statistik som officiell statistik. Detta skulle ge flexibilitet och snabbare respons när samhället behöver tillförlitliga data men ändå behålla fokus på kvalitet.
- **Ledarskap och ansvar** - En tydligare fördelning av ansvaret behövs för att säkerställa att rätt myndighet tar ledningen när statistik snabbt behöver tas fram särskilt i kritiska situationer. Det noterades också att NATO nu är en ny aktör som har behov av statistik.
- **Hantering av basuppgifter** - Diskussionen betonade vikten av att effektivisera hanteringen av belägenhetsuppgifter och andra basuppgifter. Energimyndigheten har ett pågående pilotprojekt tillsammans med flera SAM i syfte att förbättra vilket lyftes fram som ett positivt exempel.
- **Internationell samverkan**: Det ansågs rimligt att SCB tar ledningen i att stärka samverkan i internationella frågor. Detta skulle förbättra Sveriges position och effektivitet på den globala scenen.
- **Uppdatering av målbilden**: Den presenterade uppdateringen av målbilden för den officiella statistiken mottogs positivt och det ansågs att den generellt täcker de behov som finns. Dock identifierades utmaningar särskilt i att hitta fungerande samverkansformer och tillräckliga resurser. Detta speciellt då varje SAM har sin egen suveränitet i beslutsfattandet.
- **Kulturell samverkan**: Utvecklingen framåt underlättas av att en gemensam kultur skapas mellan myndigheterna. Det diskuterades också hur utvecklingen bör styras mot effektivisering, exempelvis genom att implementera visualiseringsverktyg som skulle förbättra både ekonomin och användarupplevelsen.
- **Systemtänk och upphandlingar**: Diskussionen tog upp behovet av ett mer enhetligt systemtänk liknande de kanadensiska och australiensiska modellerna. Ett gemensamt system skulle öka säkerheten och kunna leda till gemensamma upphandlingar. Detta skulle också vara kostnadseffektivt.
- **Utmaningar med budget och diversifiering**: Det saknas en övergripande budget för myndighetsgemensamt utvecklingsarbete. Detta kan leda till en suboptimering. Samtidigt finns en risk med att sträva efter en "One size fits all"-lösning eftersom det kan ha

negativa konsekvenser på grund av de stora skillnaderna mellan olika myndigheter inom SAM-familjen.

4. Övrigt

Ett förslag kom att varje SAM:s representant inför nästa MoK möte skickar in en kort resumé om vad som är på gång på myndigheten. Detta mottogs positivt av alla mötesdeltagare.

Mötet avslutades med en gemensam lunch för de som var på plats i Solna.

Bilaga 1

Följande diskussionsfrågorna skickades i förväg till mötesdeltagare:

Utifrån de resultat, åtgärder, slutsatser och förbättringsförslag som presenterats i SOS-Q 2023 rapporten kommer följande frågor att diskuteras vid mötet den 27 augusti 2024. SCB rekommenderar att frågorna diskuteras inom er SAM inför mötet.

Allmänna frågor

- Är det några av resultaten som redovisades i SOS-Q 2023 rapporten som din SAM särskilt har uppmärksammat?
- Om så är fallet, hur har detta påverkat verksamheten inom din SAM?

Utbildning och kunskapshöjning:

- Vilka möjligheter och utmaningar ser SAM i att dra nytta av kunskapen från SOS-Q?
- Vilka utmaningar ser SAM i att formulera och implementera kvalitetskrav i linje med statistikens ändamål? Hur kan vi ta nästa steg? Vad krävs?
- Hur kan SAM säkerställa att utbildningsinsatser om SOS-Q och kvalitetskrav når berörda medarbetare?

Självutvärdering som SOS-Q innebär och processer kring den

- Kan processen för självutvärdering inom din SAM förbättras? Detta i syfte att den ska ligga till grund för det cykliska arbetsättet och tillfalla nytta i förbättringsarbete.
- Vilka verktyg och resurser behöver din SAM för att göra dessa självutvärderingar mer effektiva och integrerade i statistikproduktionen?

Kvalitetsstudier, samarbete och erfarenhetsutbyte:

- Hur kan SAM öka antalet och bredden av kvalitetsstudier inom statistikområden? Förslag på aktiviteter?
- Hur kan SAM samarbeta för att genomföra kvalitetsstudier och utbyta erfarenheter?
- Finns det exempel på lyckade samarbeten eller 'twinning'-studier som vi kan dra nytta av?

Framtida utmaningar och förbättringsmöjligheter:

- Vilka utmaningar ser SAM för att behålla eller vid behov förbättra kvaliteten i den officiella statistiken?
- Hur säkerställer din SAM att förbättringsåtgärder prioriteras och implementeras över tid?

De allmänna frågorna diskuterades i gruppen medan de andra frågorna diskuterades i fyra mindre grupper.